

Ο Άρειος Πάγος. Πως βρίσκουμε το ωρομίσθιο

Άρειος Πάγος 462/2013

Για την εξεύρεση του ωρομισθίου, με βάση το οποίο υπολογίζονται οι αξιώσεις του μισθωτού, για την παροχή εργασίας κατά τη νύκτα, τις Κυριακές και τις αργίες, αλλά (και) για την υπερωριακή εργασία, διαιρούνται τα 6/25 του μηνιαίου, συμφωνημένου ή νόμιμου, μισθού του με τον αριθμό 40, όπως συνάγεται από το άρθρο 6 της Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. από 14.2.1984, που καθόρισε στον αριθμό αυτό τις ώρες εργασίας εβδομαδιαίως, και όταν το με την ατομική σύμβαση συμφωνηθέν εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας ανέρχεται σε μεγαλύτερο αριθμό ωρών. Από τις κείμενες διατάξεις σαφώς συνάγεται και ότι, όταν το συμφωνηθέν ή το νόμιμο ωράριο, είναι μικρότερο των 40 ωρών, τότε για τον υπολογισμό του ωρομισθίου λαμβάνεται υπόψη το μικρότερο ωράριο.

Περίληψη

Εξάλλου, η παράγραφος 1 του άρθρου 1 Ν. [435/1976](#) ορίζει ότι "μισθωτοί, απασχολούμενοι νομίμως, πέραν των δι' εκάστην κατηγορίαν επιτρεπομένων ανωτάτων χρονικών ορίων διάρκειας της ημερησίας εργασίας, δικαιούνται αμοιβής δι' εκάστην ώραν τοιαύτης απασχολήσεως, ίσης προς το καταβαλλόμενον ωρομίσθιον, ηυξημένον ..." κατά τα ποσοστά, που η ίδια διάταξη αναφέρει.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, "εις πάσαν περίπτωση μη νόμιμου υπερωριακής απασχολήσεως, ο μισθωτός δικαιούται, από της πρώτης ώρας, πέραν των εκ των αρχών του αδικαιολογήτου πλουτισμού απαιτήσεων του, και ίσην προς 100% του καταβαλλομένου, ωρομισθίου πρόσθετον αποζημίωσιν".

Ως καταβαλλόμενο ωρομίσθιο νοείται το τμήμα του μισθού ή του ημερομισθίου του εργαζομένου με σχέση εξαρτημένης εργασίας, το οποίο αναλογεί σε κάθε ώρα απασχολήσεως κατά τις ημέρες απασχόλησης σε υπερωριακή εργασία ή σε υπερεργασία με βάση τις συμφωνίες ή τις διατάξεις, που κατά το χρόνο αυτό ισχύουν.

Για την εξεύρεση του ωρομισθίου, με βάση το οποίο υπολογίζονται οι αξιώσεις του μισθωτού, για την παροχή εργασίας κατά τη νύκτα, τις Κυριακές και τις αργίες, αλλά (και) για την υπερωριακή εργασία, διαιρούνται τα 6/25 του μηνιαίου, συμφωνημένου ή νόμιμου, μισθού του με τον αριθμό 40, όπως συνάγεται από το άρθρο 6 της Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. από 14.2.1984, που καθόρισε στον αριθμό αυτό τις ώρες εργασίας εβδομαδιαίως, και όταν το με την ατομική σύμβαση συμφωνηθέν εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας ανέρχεται σε μεγαλύτερο αριθμό ωρών.

Από τις παραπάνω διατάξεις σαφώς συνάγεται και ότι, όταν το συμφωνηθέν ή το νόμιμο ωράριο, είναι μικρότερο των 40 ωρών, τότε για τον υπολογισμό του ωρομισθίου λαμβάνεται υπόψη το μικρότερο ωράριο.

Τα ίδιο ισχύει και όταν το νόμιμο ωράριο συγκεκριμένης κατηγορίας μισθωτών είναι μικρότερο του νομίμου ωραρίου ευρύτερης κατηγορίας μισθωτών στην ίδια επιχείρηση, αφού πάντοτε κατισχύει, ως προς τον τρόπο του υπολογισμού αυτού, η ευνοϊκότερη για το μισθωτό ρύθμιση (βλ. άρθρα 680 Α.Κ., 3 παρ. 1 Ν. 3239/1955 και 7 παρ. 2 Ν. [1876/1990](#)), η οποία, στην προκειμένη περίπτωση, προβλέπει ως διαιρέτη, κατά τα ανωτέρω, τον αριθμό 32 ωρών.

ΑΠ 462/2013

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Β1' Πολιτικό Τμήμα

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Σπυρίδωνα Ζιάκα, Αντιπρόεδρο Αρείου Πάγου, Βαρβάρα Κριτσωτάκη, Ανδρέα Δουλγεράκη, Νικόλαο Πάσσο και Δημήτριο Κόμη, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 19 Φεβρουαρίου 2013, με την παρουσία και του γραμματέα Αθανασίου Λιάπη, για να δικάσει μεταξύ:

Του αναιρεσείοντος: ΟΤΑ (ΝΠΔΔ) με την επωνυμία "ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ", που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα, ο οποίος εκπροσωπήθηκε από την πληρεξούσια δικηγόρο του Ευαγγελία Μανίκα με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 ΚΠολΔ.

Των αναιρεσιβλήτων:κατοίκων όλων
..... των αναιρεσιβλήτων εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Επαμεινώνδα Τσάντη, ενώ οι δεν παραστάθηκαν, ούτε εκπροσωπήθηκαν στο ακροατήριο.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 17-12-2003 αγωγή των ήδη αναιρεσιβλήτων, που κατατέθηκε στο Ειρηνοδικείο Αθηνών.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 382/2005 οριστική του ίδιου Δικαστηρίου και 6970/2007 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητεί ο αναιρεσείων με την από 9-7-2008 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Ανδρέας Δουλγεράκης διάβασε την από 2-2-2011 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε να γίνει δεκτός ο πρώτος λόγος της αναιρέσεως και να απορριφθεί ο δεύτερος.

Ο πληρεξούσιος των παραστάντων αναιρεσιβλήτων ζήτησε την απόρριψη της αίτησης και την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Κατά το άρθρο 576 παρ. 2 ΚΠολΔ, αν ο αντίδικος εκείνου που επέσπευσε τη συζήτηση δεν εμφανιστεί ή εμφανιστεί αλλά δεν λάβει μέρος σ' αυτή, με τον τρόπο που ορίζει ο νόμος, ο Άρειος Πάγος εξετάζει, αυτεπαγγέλτως, αν κλητεύθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα και σε καταφατική περίπτωση προχωρεί στη συζήτηση παρά την απουσία εκείνου που έχει κλητευθεί.

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της αναίρεσης, αρχική δικάσιμος για τη συζήτηση της ορίστηκε εκείνη της 15-2-2011, κατά την οποία η υπόθεση αναβλήθηκε, διαδοχικώς, για 6/12/2011, 6/11/2012, και τέλος για την αναφερόμενη στην αρχή (19-2-2013). Όπως προκύπτει από τα πρακτικά δημόσιας συνεδρίασης του δικαστηρίου τούτου, κατά την τελευταία μετ' αναβολή δικάσιμο και κατά την εκφώνηση της υπόθεσης στη σειρά της, από το οικείο πινάκιο, οι αναιρεσίβλητοι, δεν εμφανίστηκαν, ούτε εκπροσωπήθηκαν με δήλωση πληρεξούσιου δικηγόρου τους, κατά τα άρθρα 242 παρ. 2 και 573 παρ. 1 ΚΠολΔ. Από τις επικαλούμενες και νόμιμα προσκομιζόμενες, από τους παραστάτες λοιπούς αναιρεσίβλητους, εκθέσεις επίδοσης: και .../10-12-2010, και .../5-9-2012, των δικαστικών επιμελητριών στο Πρωτοδικείο Αθηνών, ... και ..., προκύπτει ότι ακριβές αντίγραφο της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης, με τις κάτω από αυτήν πράξεις κατάθεσης και ορισμού δικασίμου και της κλήσης προς συζήτηση για τη δικάσιμο της 15-2-2011, ως προς τους απολειπόμενους αναιρεσίβλητους, και για τη δικάσιμο της 6/11/2012, ως προς τους λοιπούς, οπότε η υπόθεση αναβλήθηκε για την αναφερόμενη στην αρχή δικάσιμο, επιδόθηκε, νόμιμα και εμπρόθεσμα, σε κάθε ένα από αυτούς, με την επιμέλεια των παραστώντων αναιρεσίβλητων, οι οποίοι επισπεύδουν τη συζήτηση. Επομένως, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 226 παρ. 4 εδ. β' και γ' του ΚΠολΔ, που εφαρμόζεται και στην αναιρετική διαδικασία (άρθρο 575 ίδιου Κώδικα), αφού οι απολειπόμενοι αναιρεσίβλητοι είχαν νομίμως κλητευθεί για να παραστούν κατά τις πιο πάνω, προηγούμενες της 19-2-2013, δικασίμους δεν χρειάζονταν νέα κλήση τους, δοθέντος ότι η καθιερούμενη από το πιο πάνω άρθρο 226 παρ. 4 εδ. β' και γ' ΚΠολΔ πλασματική κλήτευση του διαδίκου ισχύει, όχι μόνο για την πρώτη χορηγούμενη αναβολή, αλλά και για τις τυχόν, έστω παρά την απαγόρευση του νόμου, διαδοχικές αναβολές και επομένως πρέπει, παρά την απουσία των, να προχωρήσει η συζήτηση της αναίρεσης (άρθρο 576 παρ. 2 εδ. α' και γ' ΚΠολΔ).

Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 του Π.Δ. 410/88 "Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο των διατάξεων της κειμένης νομοθεσίας, που αφορούν το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου", "οι διατάξεις που ισχύουν για τη διάρκεια του χρόνου εργασίας των δημοσίων πολιτικών διοικητικών υπαλλήλων εφαρμόζονται και για το παραπάνω προσωπικό.

Τυχόν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις δεν θίγονται". Περαιτέρω, κατά το άρθρο 8 παρ. 9 του Ν. 2307/1995 "Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις", προστέθηκε στην παρ. 4 του άρθρου 89 του Ν. 1188/1981, που

ορίζει ότι "αι καθ' εβδομάδα ώραι εργασίας ορίζονται εις τριάκοντα επτά και ημισείαν (37 1/2)" εδάφιο, που έχει ως εξής: "

Ειδικά για τους εργαζόμενους αποκλειστικά: α) στις χωματερές (υγειονομικής ταφής απορριμμάτων - σταθμός μεταφόρτωσης απορριμμάτων κ.λπ.),

β) στην αποκομιδή απορριμμάτων και γ) στην ταφή και εκταφή των νεκρών, οι εβδομαδιαίες ώρες απασχόλησης ορίζονται σε τριάντα δύο (32)". Με τις από 9-2-1995 (άρθρο 5 παρ. 3 σε συνδυασμό με τις παρ. 1 και 2 αυτού) και 18-7-2002 Σ.Σ.Ε. (άρθρο 6 παρ. 4) "για τους όρους αμοιβής και εργασίας του με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου προσωπικού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης", που καταρτίστηκαν μεταξύ των εκπροσώπων του Δημοσίου του Υπουργείου Εσωτερικών και της ΠΟΠ - ΟΤΑ, που κατατέθηκαν στο Υπουργείο Εργασίας και κατέστησαν υποχρεωτικές, το εβδομαδιαίο ωράριο των εργαζομένων αποκλειστικά στις χωματερές, στην αποκομιδή των απορριμμάτων και στην ταφή και εκταφή των νεκρών, καθορίστηκε στις 32 ώρες.

Εξάλλου, η παράγραφος 1 του άρθρου 1 Ν. [435/1976](#) ορίζει ότι "μισθωτοί, απασχολούμενοι νομίμως, πέραν των δι' εκάστην κατηγορίαν επιτρεπομένων ανωτάτων χρονικών ορίων διάρκειας της ημερησίας εργασίας, δικαιούνται αμοιβής δι' εκάστην ώραν τοιαύτης απασχολήσεως, ίσης προς το καταβαλλόμενον ωρομίσθιον, ηυξημένον ..." κατά τα ποσοστά, που η ίδια διάταξη αναφέρει.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, "εις πάσαν περίπτωση μη νόμιμου υπερωριακής απασχολήσεως, ο μισθωτός δικαιούται, από της πρώτης ώρας, πέραν των εκ των αρχών του αδικαιολογήτου πλουτισμού απαιτήσεων του, και ίσην προς 100% του καταβαλλομένου, ωρομισθίου πρόσθετον αποζημίωσιν".

Ως καταβαλλόμενο ωρομίσθιο νοείται το τμήμα του μισθού ή του ημερομισθίου του εργαζομένου με σχέση εξαρτημένης εργασίας, το οποίο αναλογεί σε κάθε ώρα απασχολήσεως κατά τις ημέρες απασχόλησης σε υπερωριακή εργασία ή σε υπερεργασία με βάση τις συμφωνίες ή τις διατάξεις, που κατά το χρόνο αυτό ισχύουν.

Για την εξεύρεση του ωρομισθίου, με βάση το οποίο υπολογίζονται οι αξιώσεις του μισθωτού, για την παροχή εργασίας κατά τη νύκτα, τις Κυριακές και τις αργίες, αλλά (και) για την υπερωριακή εργασία, διαιρούνται τα 6/25 του μηνιαίου, συμφωνημένου ή νόμιμου, μισθού του με τον αριθμό 40, όπως συνάγεται από το άρθρο 6 της Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. από 14.2.1984, που καθόρισε στον αριθμό αυτό τις ώρες εργασίας εβδομαδιαίως, και όταν το με την ατομική σύμβαση συμφωνηθέν εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας ανέρχεται σε μεγαλύτερο αριθμό ωρών.

Από τις παραπάνω διατάξεις σαφώς συνάγεται και ότι, όταν το συμφωνηθέν ή το νόμιμο ωράριο, είναι μικρότερο των 40 ωρών, τότε για τον υπολογισμό του ωρομισθίου λαμβάνεται υπόψη το μικρότερο ωράριο.

Τα ίδιο ισχύει και όταν το νόμιμο ωράριο συγκεκριμένης κατηγορίας μισθωτών

είναι μικρότερο του νομίμου ωραρίου ευρύτερης κατηγορίας μισθωτών στην ίδια επιχείρηση, αφού πάντοτε κασιχύει, ως προς τον τρόπο του υπολογισμού αυτού, η ευνοϊκότερη για το μισθωτό ρύθμιση (βλ. άρθρα 680 Α.Κ., 3 παρ. 1 Ν. 3239/1955 και [7 παρ. 2 Ν. 1876/1990](#)), η οποία, στην προκειμένη περίπτωση, προβλέπει ως διαιρέτη, κατά τα ανωτέρω, τον αριθμό 32 ωρών.

Στην προκείμενη περίπτωση, το Πολυμελές Πρωτοδικείο, που δίκασε ως εφετείο, με την προσβαλλομένη απόφασή του, όπως προκύπτει από αυτή, δέχθηκε, και τα εξής: Οι ενάγοντες προσλήφθηκαν από τον εναγόμενο, με συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, ορισμένου χρόνου, αρχικά, οι οποίες στη συνέχεια μετατράπηκαν σε αορίστου χρόνου και προσφέρουν σ' αυτόν τις υπηρεσίες τους στη Διεύθυνση Καθαριότητας, ως εργάτες καθαριότητας και με αντικείμενο εργασίας την αποκομιδή απορριμμάτων (περισυλλογή, φόρτωση, μεταφόρτωση κ.λπ.). Το νόμιμο ωράριο εργασίας τους καθορίστηκε από το έτος 1995, με το άρθρο 8 παρ. 9 του Ν. 2307/1995, σε 32 ώρες, όπως έγινε και με τις από 9-2-1995 (άρθρο 5 παρ. 3 σε συνδυασμό με τις παρ. 1 και 2 αυτού) και 18-7-2002 Σ.Σ.Ε. (άρθρο 6 παρ. 4). Η συμφωνηθείσα μέσω των συλλογικών οργάνων των εναγόντων αλλά και βάσει του νόμου ορισθείσα 32ωρη εργασία ανάγεται σε ημερήσια εργασία 6 ωρών και 24 λεπτών επί πενθημέρου εβδομαδιαίας εργασίας ($32 : 5 = 6,40$) ή σε ημερήσια εργασία 5 ωρών και 20 λεπτών επί εξαήμερης εβδομαδιαίας εργασίας ($32 : 6 = 5,33$).

Ο συντελεστής με τον οποίο πρέπει να πολλαπλασιαστεί το ημερομίσθιο για να εξευρεθεί το ωρομίσθιο, είναι το πηλίκο της διαιρέσεως του αριθμού των ημερών της εβδομάδος που είναι 6 (και στο 5νθήμερο) δια του αριθμού των ωρών εργασίας απασχόλησης, όπως αυτές προβλέπονται από τις οικείες Σ.Σ.Ε., ήτοι $6 : 32 = 0,1875$. Ο εναγόμενος όμως, υπολόγισε κατά τα έτη 2001 και 2002 εσφαλμένα το ωρομίσθιο των εναγόντων, βάσει του οποίου υπολογίστηκαν στη συνέχεια οι έκτακτες αποδοχές τους, ήτοι οι προσαυξήσεις για υπερωριακή εργασία, αμοιβή για νυχτερινή εργασία και νυχτερινή υπερωριακή εργασία, εργασία κατά τις Κυριακές και αργίες και νυχτερινή εργασία που πραγματοποιήθηκε τις Κυριακές και αργίες. Συγκεκριμένα, υπολόγισε το ωρομίσθιο μικρότερο, λόγω του ότι για τον υπολογισμό του έλαβε υπόψη του συντελεστή μικρότερο κατά 0,0275, αφού διαίρεσε τις ημέρες εβδομαδιαίας εργασίας των εναγόντων με τις ώρες, που προκύπτουν από το ισχύον στο Δημόσιο εβδομαδιαίο ωράριο των 37,5 ωρών ($6 : 37,5 = 0,16$) και όχι με το ωράριο των 32 ωρών.

Για την απασχόληση κατά τις Κυριακές και αργίες οφείλεται προσαύξηση 75% επί του νομίμου ωρομισθίου για κάθε ώρα απασχολήσεως και στους απασχολούμενους κατά τη νύχτα οφείλεται για κάθε ώρα προσαύξηση 25% επί του νομίμου ωρομισθίου.

Για την υπερωριακή δε εργασία κατά τις Κυριακές και εξαιρέσιμες εορτές καταβάλλεται το και για την κατά τις εργάσιμες ημέρες παρεχόμενη εργασία, υπολογιζόμενο όμως με την προσαύξηση του 75%.

Σε περίπτωση παροχής υπερωρίας κατά τις Κυριακές και αργίες αλλά και τις νύχτες καταβάλλονται όλες οι κατά νόμο οφειλόμενες προσαυξήσεις, ο

υπολογισμός όμως της κάθε μιας από αυτές γίνεται ξεχωριστά. Για τις ώρες της νυχτερινής εργασίας, της υπερωριακής εργασίας, της νυχτερινής υπερωριακής εργασίας, της εργασίας κατά τις Κυριακές και αργίες και της νυχτερινής εργασίας κατά τις Κυριακές και αργίες που πραγματοποιήθηκαν από τους ενάγοντες κατά τα έτη 2001 και 2002 προέκυψαν σε βάρος εκάστου εξ αυτών διαφορές, που ανέρχονται στα ποσά που αναφέρονται αναλυτικά για τον καθένα τους στην αγωγή τους, όπως αυτό κρίθηκε από την εκκαλουμένη και ως προς τους λογιστικούς υπολογισμούς των οποίων δεν εκφράζει ιδιαίτερο παράπονο ο εκκαλών.

Με τις παραδοχές αυτές απέρριψε την έφεση του αναιρεσειόντος κατά της 382/2005 οριστικής απόφασης, με την οποία είχε γίνει δεκτή η αγωγή.

Έτσι κρίνοντας το δικαστήριο της ουσίας δεν παραβίασε με εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή τις προαναφερθείσες ουσιαστικού δικαίου διατάξεις και δεν υπέπεσε στην από τον αριθ. 1 του άρθρου 560 ΚΠολΔ πλημμέλεια, κατά τον καθορισμό του ωρομισθίου, η οποία προβάλλεται με τον πρώτο λόγο αναίρεσης του αναιρετηρίου, αφού, σύμφωνα με τις σκέψεις που προεκτέθηκαν, με βάση τις παραδοχές του δικαστηρίου, όσον αφορά την κατηγορία των εναγόντων - αναιρεσίβλητων και τις από αυτούς εκτελούμενες εργασίες, το ωρομίσθιό τους έπρεπε να προσδιορισθεί με βάση το ισχύον γι' αυτούς ευνοϊκότερο ωράριο των 32 ωρών. Περαιτέρω δεν παραβίασε και την απορρέουσα από τα άρθρα 4 παρ. 1 και 22 παρ. 1 β' του Συντάγματος αρχή της ισότητας της αμοιβής αυτών και των λοιπών εργαζομένων στις υπηρεσίες του, ως προς τους οποίους, όπως προαναφέρθηκε, το ωρομίσθιο προσδιορίζεται με βάση το ωράριο των 37 1/2 ωρών, διότι η αρχή αυτή δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, αφού πρόκειται για διαφορετική κατηγορία εργαζομένων και συνεπώς είναι άλλος ο ρυθμιστικός παράγοντας που καθορίζει την μισθολογική κατάσταση των αναιρεσίβλητων από εκείνο της κατηγορίας των λοιπών εργαζομένων.

Συνεπώς, ο περί του αντιθέτου, από τον αριθ. 1 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ, δεύτερος λόγος της αναίρεσης είναι αβάσιμος στο σύνολό του.

Κατά τη διάταξη του άρθ. 90 § 3 ν. [2362/1995](#) "Περί δημοσίου Λογιστικού και ελέγχου δαπανών του Κράτους", που εφαρμόζεται και επί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθ. 56 ν.δ. 496/1974, 3 ν.δ. 31/1968 και 304 του κυρωθέντος με το ΠΔ 410/1995 Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, η απαίτηση οποιουδήποτε των με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού που αφορά σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές αυτών ή αποζημιώσεις, έστω και αν βασίζεται σε παρανομία των οργάνων του Δημοσίου ή στις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις, παραγράφεται μετά διετία από την γένεσή της, ενώ κατά την διάταξη του άρθ. 91 εδ. α' του ίδιου νόμου με την επιφύλαξη κάθε άλλης ειδικής διάταξης του νόμου αυτού η παραγραφή οποιασδήποτε απαίτησης κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους, μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξή της. Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων σαφώς προκύπτει, ότι με την πρώτη απ' αυτές ρυθμίζεται ειδικά το θέμα της παραγραφής των αξιώσεων των με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού που

αφορούν σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές ή αποζημιώσεις, έστω και αν βασίζονται σε παρανομία των οργάνων του ή στις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, και ορίζεται ως χρονικό σημείο έναρξης της παραγραφής αυτής η γένεση της κάθε αντίστοιχης αξίωσης.

Η διάταξη αυτή είναι ειδική σε σχέση με την διάταξη του άρθ. 91 εδ. α' του ανωτέρω νόμου, με την οποία ρυθμίζεται γενικά το θέμα της έναρξης του χρόνου παραγραφής οποιασδήποτε αξίωσης κατά του δημοσίου κ.λπ. από το τέλος του οικονομικού έτους, μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξή της, όπως τούτο σαφώς συνάγεται από την ρητή επιφύλαξη ως προς την ισχύ άλλων ειδικών διατάξεων που διατυπώνεται στο άρθ. 91 εδ. α', και επομένως κατισχύει αυτής (ΑΕΔ 32/2008, Ολ.ΑΠ 29/2006). Η προβλεπόμενη από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθ. 90 § 3 ν. [2362/1995](#) για τις πιο πάνω αξιώσεις των υπαλλήλων του (Δημοσίου και) των ΟΤΑ βραχυπρόθεσμη παραγραφή, ο χρόνος της οποίας είναι μικρότερος από το χρόνο παραγραφής που ισχύει κατ' άρθ. 250 αριθ. 6 και 17 ΑΚ, για τις παρόμοιες αξιώσεις των υπαλλήλων και εργατών των ιδιωτικών επιχειρήσεων, καθώς και από τον οριζόμενο στο άρθ. 937 ΑΚ χρόνο παραγραφής των αξιώσεων από αδικοπράξια, έχει θεσπισθεί για λόγους γενικότερου δημοσίου συμφέροντος, η συνδρομή του οποίου δικαιολογεί την εισαγωγή εξαιρέσεων και διακρίσεων, (Ολ.ΑΠ 3/2006, 23/2004, 11/2003) και συγκεκριμένα από την ανάγκη ταχείας εκκαθάρισης των σχετικών αξιώσεων και των αντιστοίχων υποχρεώσεων (του Δημοσίου και) των ΟΤΑ, η οποία είναι απαραίτητη για την προστασία της περιουσίας και της οικονομικής κατάστασης αυτών, στην οποία συμβάλλουν οι φορολογούμενοι δημότες με την καταβολή φόρων, τελών και λοιπών υπέρ αυτών (ΟΤΑ) επιβαρύνσεων (πρβλ. Ολ.ΑΠ 38/2005) και συνεπώς η διάταξη αυτή δεν αντίκειται 1) στην κατά το άρθ. 4 § 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, ούτε στην αποτελούσα ειδικότερη μορφή και εκδήλωση αυτής και καθιερούμενη με το άρθ. 22 § 1 εδ. β' αυτού αρχή της ίσης αμοιβής για παρεχομένη εργασία ίσης αξίας (πρβλ. ΑΕΔ 9/2009 ως προς την ερμηνεία της παρομοίου περιεχομένου διάταξης του άρθ. 48 § 3 ν.δ. 496/1974 που θεσπίζει επίσης διετή παραγραφή για τις αντίστοιχες αξιώσεις των υπαλλήλων των ν.π.δ.δ. κατ' αυτών), 2) στη διάταξη του άρθ. 6 § 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974, έχοντας υπερνομοθετική ισχύ (άρθ. 28 § 1 του Συντάγματος), και ορίζει ότι "Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα, όπως η υπόθεσις του δικασθεί δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερόληπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίο θα αποφασίσει είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως..." και στο άρθ. 20 § 1 του Συντάγματος που παρέχει ανάλογη προστασία και ορίζει ότι καθένας έχει το δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί ν' αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντα του, όπως νόμος ορίζει, αφού αυτές εξασφαλίζουν σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα να έχει έννομη προστασία από τα δικαστήρια και να δικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και αμερόληπτα, αλλά δεν απαγορεύουν την θέσπιση διαφορετικού χρόνου παραγραφής κατά κατηγορία αξιώσεων και δικαιούχων, 3) στις διατάξεις του άρθ. 14 της ως άνω ΕΣΔΑ, σύμφωνα με το οποίο "η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθεί ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης,

θηρσκείας, πολιτικών ή άλλων πεπιοιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως", διότι η παραγραφή αυτή καθιερώθηκε για τους προαναφερθέντες λόγους γενικότερου συμφέροντος που αφορούν και καταλαμβάνουν όλους τους έχοντες σχετικές αξιώσεις και όχι με βάση τα ως άνω κριτήρια δυσμενούς διακριτικής μεταχείρισης, με τα οποία ουδεμία έχει σχέση, 4) στις διατάξεις του άρθ. 1 του (επίσης κυρωθέντος με το ν.δ. 53/1974 και την αυτή υπερνομοθετική ισχύ έχοντος) Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής αυτής Σύμβασης που επιβάλλουν το σεβασμό της περιουσίας του προσώπου, στην οποία περιλαμβάνονται όχι μόνο τα από το άρθ. 17 του Συντ. προστατευόμενα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα περιουσιακά φύσεως δικαιώματα και τα νομίμως κεκτημένα οικονομικά συμφέροντα, άρα και τα περιουσιακά ενοχικά δικαιώματα και ειδικότερα οι περιουσιακού χαρακτήρα απαιτήσεις, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον πριν από την προσφυγή στο δικαστήριο νομοθετικό καθεστώς, ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικά, (Ολ.ΑΠ 40/1998), αφού οι διατάξεις αυτές εμποδίζουν το νομοθέτη να καταργεί και ενοχικά ακόμη δικαιώματα και όχι να θεσπίζει κανόνες που καθορίζουν διαφορετικό, κατά περίπτωση, χρόνο παραγραφής των αξιώσεων που θα γεννηθούν μετά την έναρξη της ισχύος τους, ενώ εξάλλου και από την διάταξη του άρθ. 1 § 2 του ως άνω Πρωτοκόλλου προκύπτει, ότι και αυτό αναγνωρίζει ευθέως το δικαίωμα κάθε Κράτους να θεσπίζει νόμους, εάν το κρίνει αναγκαίο, για τη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, επομένως και να θέτει νόμιμους περιορισμούς στην ικανοποίηση των αξιώσεων των πολιτών, όπως είναι η άσκηση των αξιώσεων τους εντός ορισμένου χρόνου προς διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, στην έννοια του οποίου εμπίπτει, κατά τα προεκτεθέντα, και η προστασία της περιουσίας (του Δημοσίου και των ΟΤΑ), ούτε τέλος στο άρθ. 119 (ήδη 141) Συνθ. ΕΟΚ, για την ταυτότητα δε του νομικού λόγου, την προστασία δηλ. της περιουσίας (του Δημοσίου και) των ΟΤΑ με την ταχεία εκκαθάριση των αντιστοιχών αξιώσεων και υποχρεώσεων τους, που εμπίπτει, όπως προαναφέρθηκε στην έννοια του δημοσίου συμφέροντος, που δικαιολογεί την εξαιρετική αυτή ρύθμιση, δεν αντίκειται ούτε, ειδικά, η ρητά θεσπιζόμενη με την διάταξη του άρθ. 90 § 3 ν. [2362/1995](#) έναρξη της (διετούς) παραγραφής από τη γένεση των σχετικών αξιώσεων και όχι από το τέλος του αντίστοιχου έτους, ή από άλλο χρονικό σημείο. Τέλος, η ανωτέρω διετής παραγραφή δεν αντίκειται ούτε στη διάταξη του άρθρου 518 παρ. 2 ΚΠολΔ, κατά την οποία αν δεν επιδοθεί η απόφαση, η προθεσμία της έφεσης είναι τρία χρόνια, που αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης, που περατώνει τη δίκη. Σκοπός θέσπισης της τριετούς αυτής προθεσμίας άσκησης έφεσης κατά των αποφάσεων, που δεν έχουν επιδοθεί, με αφετήριο σημείο τη δημοσίευσή τους υπήρξε ο περιορισμός της άσκησης της έφεσης και γενικώς των ενδίκων μέσων εντός της άνω προθεσμίας και όχι η θέσπιση κανόνων, που καθορίζουν διαφορετικό χρόνο παραγραφής των αξιώσεων.

Εξάλλου, κατά τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 94 του ίδιου νόμου ([2362/1995](#)) η παραγραφή λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από τα δικαστήρια. Η αυτεπάγγελτη αυτή έρευνα της παραγραφής, που ισχύει υπέρ του Δημοσίου και των ΟΤΑ, έχει θεσπισθεί για λόγους γενικότερου κοινωνικού δημόσιου συμφέροντος και έτσι ο σχετικός ισχυρισμός ανάγεται στη δημόσια

τάξη υπό την έννοια του άρθρου 562 παρ. 2 στοιχ. γ' του ΚΠολΔ και ως εκ τούτου δεν είναι απαράδεκτος λόγος αναίρεσης, ο οποίος στηρίζεται σε ισχυρισμό για παραγραφή των ως άνω απαιτήσεων κατά του Δήμου, έστω και αν αυτός δεν προτάθηκε στο δικαστήριο της ουσίας.

Συνεπώς, το Εφετείο που δέχθηκε, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, ότι η διετής παραγραφή των αξιώσεων των αναιρεσίβλητων αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο αυτές γεννήθηκαν και ότι οι αξιούμενες, με την ένδικη, από 17-12-2003 αγωγή, διαφορές αποδοχών των αναιρεσιβλήτων, που αφορούν το χρονικό διάστημα από 1-1-2001 έως 30-12-2001, δεν είχαν παραγραφεί, κατά το χρόνο άσκησης της ανωτέρω αγωγής, λόγω μη συμπλήρωσης διετίας από το τέλος του οικονομικού έτους που γεννήθηκαν, μέχρι την επίδοση (30-12-2003) της αγωγής, παραβίασε, με το να μην εφαρμόσει, αν και ήταν εφαρμοστέες, τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 90 παρ. 3 του Ν. [2362/1995](#) και ο, από το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ, πρώτος, λόγος αναίρεσης είναι βάσιμος. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, κατά το μέρος της με το οποίο επιδικάστηκαν οι παραπάνω διαφορές αποδοχών των αναιρεσιβλήτων, που αφορούν το χρονικό διάστημα από 1-1-2001 έως 30-12-2001, να παραπεμφθεί δε η υπόθεση (κατά την αληθή έννοια του άρθρου 580 παρ. 3 ΚΠολΔ, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 12 παρ. 4 Ν. [4055/2012](#)) προς περαιτέρω εκδίκαση, κατά το μέρος αυτό, στο ίδιο δικαστήριο που θα συγκροτηθεί από δικαστές άλλους από εκείνους που εξέδωσαν την ως άνω απόφαση και να καταδικαστούν οι αναιρεσίβλητοι, ως ηττώμενοι, σε μέρος από τα δικαστικά έξοδα του αναιρεσείοντος, μειωμένα, σύμφωνα με τα άρθρα 178, 183 ΚΠολΔ και 281 του ν. 3463/2006 (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας), όπως ειδικότερα ορίζονται στο διατακτικό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί την 6970/2007 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, κατά το μέρος της που αναφέρεται στο σκεπτικό.

Παραπέμπει την υπόθεση, κατά το αναιρούμενο μέρος της, προς περαιτέρω εκδίκαση, στο ίδιο δικαστήριο, συγκροτούμενο από άλλους δικαστές. Και Καταδικάζει τους αναιρεσίβλητους, σε μέρος από τα δικαστικά έξοδα του αναιρεσείοντος, το οποίο ορίζει στο ποσό των τετρακοσίων (400) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 5 Μαρτίου 2013. Και

Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 19 Μαρτίου 2013.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ